

Про підсумки роботи державних архівних установ області та архівних відділів міських рад у січні-вересні 2022 року

Незважаючи на повномасштабну збройну агресію росії проти України, архівісти області і надалі продовжували свою діяльність, яка була спрямована на реалізацію законодавства про архівну справу, повноцінне формування Національного архівного фонду, забезпечення збереженості і загальнодоступності архівних інформаційних ресурсів області.

Основні планові показники роботи архівних установ в цілому по області виконано та перевиконано.

Деякими архівними установами області вжито додаткові заходи щодо приведення у відповідність до нормативних вимог стану архівних приміщень.

Зокрема, проведено технічне обслуговування вогнегасників в архівних відділах Олександрійської, Світловодської міських рад, Кропивницької районної військової адміністрації.

Замінено приміщення у відокремлених підрозділах в м.Гайворон (загальна площа робочої кімнати та архівосховища – 51,54 кв.м) та м.Благовіщенське (загальна площа – 27,76 кв.м) архівного відділу Голованівської районної військової адміністрації. Приміщення менші за площею від попередніх, але достатні для зберігання існуючої кількості документів, крім того, в приміщеннях встановлена протипожежна сигналізація.

Замінено на нові входні двері у відокремленому підрозділі в смт Олександрівка архівного відділу Кропивницької районної військової адміністрації.

Протягом звітнього періоду Державним архівом області опрацьовано та підшито 835 од.зб. (що на 28% більше, ніж за відповідний період 2021 року), відремонтовано 16642 аркуші справ з паперовою основою, 420 аркушів газет, перевірено наявність та фізичний стан 25594 од.зб. (що на 30% більше, ніж у січні-вересні минулого року).

Відділом експертизи цінності документів та надання платних архівних послуг Державного архіву області проведено науково-технічне опрацювання 1166 од.зб. управлінської документації на договірних засадах та 1436 од.зб. з кадрових питань (особового складу).

Протягом січня-вересня 2022 року на постійне зберігання до державних архівних установ області та архівних відділів міських рад прийнято 10854 од.зб. управлінської документації, з них 5465 од.зб. надійшло до Державного архіву області (у тому числі 2944 од.зб. прийнято від архівних відділів районних військових адміністрацій та 2521 од.зб. від юридичних осіб – джерел комплектування (що майже удвічі більше від запланованих показників), 5389 од.зб. – до архівних відділів районних військових адміністрацій і міських рад.

Державним архівом області також прийнято:

198 од.зб. і схвалено на засіданні експертно-перевірної комісії (далі ЕПК) продовження опису справ постійного зберігання на 148 од.зб. документального фонду Кривенка Віталія Єфремовича (1937-2020): заслуженого архітектора

України, члена Національної спілки архітекторів України та ради Українського геральдичного товариства, голови Кіровоградського обласного відділення Українського геральдичного товариства, головного архітектора міста Кіровоград (у 1976-1987 роках), почесного громадянина міста Кропивницький, автора численних архітектурних проєктів та символіки (герб і прапор) міста Кропивницький, автора й співавтора гербів, прапорів адміністративних районів та міст обласного значення Кіровоградської області, а також марок, ювілейних монет та іншої символіки; проведено презентацію фонду особового походження Кривенка Віталія Єфремовича за участі голови Кіровоградської обласної ради, дружини, колег і друзів заслуженого архітектора України;

100 од.зб. і схвалено на засіданні ЕПК продовження опису справ постійного зберігання на 47 од.зб. документального фонду Цуканова Миколи Миколайовича (21.07.1957) – засновника галереї "Єлисаветград", члена Національної Спілки художників України, лауреата обласної премії у сфері образотворчого мистецтва та мистецтвознавства імені Олександра Осмьоркіна, громадського діяча;

фотоальбом постійного строку зберігання за 1972 рік (1 од. зб., 30 од.обл.) про відкриття у селі Нечаївці Компаніївського району Кіровоградської області літературно-меморіального музею Ю.І. Яновського та пам'ятника на його честь (до 70-річчя з дня народження);

фонодокументи – компакт-диски постійного строку зберігання "Українське радіо. Кіровоградська філія Національної суспільної телерадіокомпанії України", цикл передач "Говорять архівні документи" за 2019 рік (1 од. зб., 5 од.обл.)

Архівними відділами міських рад, Державним архівом області прийнято 1008 од.зб. з кадрових питань ліквідованих установ, підприємств і організацій різних форм власності.

Активною була робота ЕПК Державного архіву області та експертних комісій архівних відділів райдержадміністрацій та міських рад. ЕПК Державного архіву області протягом звітнього періоду схвалено описів управлінської документації на 9444 од.зб. (що на 40% перевищує планові показники), погоджено описів з кадрових питань на 4131 од.зб. (на 80% більше від запланованих показників), 210 номенклатур справ установ – джерел комплектування архівних установ області (що удвічі більше, ніж за відповідний період минулого року).

Окрім того, ЕПК схвалено описи справ постійного зберігання на архівну колекцію документів "Пам'ятки культурної спадщини Кіровоградської області" (175 од.зб.); на документи фонду особового походження Барно Олександра Миколайовича (1951 - 2022), доктора педагогічних наук, доктора філософії, професора, академіка Міжнародної академії авіаційних технологій, доцента кафедри реабілітації, ректора Кіровоградського інституту розвитку людини "Україна" (99 од.зб.).

Відповідно до розпорядження голови облдержадміністрації від 12 березня 2021 року № 201-р "Про затвердження обласного плану заходів із вшанування подвигу учасників Революції Гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної

Сотні на 2021-2025 роки" на засіданні ЕПК Державного архіву області схвалено опис постійного терміну зберігання для поповнення архівної колекції матеріалів з історії Революції гідності та проведення антитерористичної операції (операції Об'єднаних сил) на 40 одиниць обліку.

Протягом січня-вересня 2022 року Державним архівом області проводився збір та формування колекції матеріалів (фото-, фоно-, відео-, у паперовому вигляді) щодо повномасштабного вторгнення російських військ в Україну та героїчного опору наших Збройних Сил і народу.

ЕПК, експертними комісіями архівних відділів районних військових адміністрацій та міських рад погоджено 33 інструкції з діловодства (що на 32% більше, ніж за січень-вересень 2021 року), 66 положень про архівні підрозділи та 67 положень про експертні комісії установ (що у п'ять разів більше, ніж за відповідний період минулого року).

Найвищі показники з приймання та схвалення описів управлінської документації, у порівнянні з іншими архівними відділами області, в архівних відділах Голованівської (792/938 од.зб.), Кропивницької (1780/2864 од.зб.) районних військових адміністрацій, Олександрійської міської ради (913/917).

Державним архівом області проведено комплексні перевірки стану організації діловодства, роботи архіву та експертної комісії в Федерації професійних спілок Кіровоградської області, стану архівної справи і діловодства у місті Кропивницькому, стану виконання виконавчими органами Світловодської міської ради делегованих повноважень органів виконавчої влади.

Архівними відділами районних військових адміністрацій та міських рад проведено 38 комплексних, 3 тематичних та 4 контрольних перевірок.

Відповідно до Закону України "Про правовий режим воєнного стану", Указу Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022 "Про введення воєнного стану в Україні", протягом січня-вересня 2022 року державними архівними установами та архівними відділами міських рад не виконано у повному обсязі план з проведення перевірок роботи архівних підрозділів установ – джерел комплектування.

За безпосередньої участі фахівців Державного архіву Кіровоградської області на базі Регіонального центру підвищення кваліфікації Кіровоградської області проведено триденне навчання за спеціальною короткостроковою програмою підвищення кваліфікації "Взаємодія архівних установ з органами влади".

На платформі Державного архіву області у режимі Zoom-конференції був проведений тематичний семінар з підвищення кваліфікації працівників діловодних та архівних служб організацій усіх форм власності міста Кропивницький на тему "Вимоги до оформлення організаційно-розпорядчої документації" з урахуванням ДСТУ 4163:2020 "Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів".

Архівними установами низової ланки проведено 10 нарад-семінарів з відповідальними за архіви та працівниками діловодних служб установ з питань

організації роботи архівних підрозділів, проведення експертизи цінності документів.

Протягом звітнього періоду архівістами області була проведена певна робота з використання архівних документів із застосуванням усіх форм інформаційного забезпечення громадян.

Виконано 477 тематичних запитів, 8309 запитів соціально-правового характеру (що на 13% більше, ніж у січні-вересні 2021 року), з них на 7373 запити заявники отримали позитивні відповіді, що складає 88,7 % від загальної кількості.

Значне навантаження в цій роботі припало на Державний архів області, архівні відділи Кропивницької, Олександрійської та Світловодської міських рад.

Окрім того, на особистому прийомі розглянуто 279 звернень від громадян. Державним архівом області виконано 47 генеалогічних запитів.

Державними архівними установами області та архівними відділами міських рад презентовано 34 виставки та добірки архівних документів.

До Дня звільнення міста Кропивницький від гітлерівських окупантів, Державний архів області презентував другу частину відеолекції, присвяченої історії нацистського табору Шталаг 305 (Stalag 305) на території м.Кіровоград (нині - Кропивницький) та Кіровоградської області. Також презентовано відеолекцію "Легендарний винищувач Іван Кожедуб у боях на Кіровоградщині".

У Державному архіві області відбулася презентація книги В. Білоуса і М.Грач "Мартиролог Мінчина". На заході були присутні краєзнавці та журналісти м.Кропивницького. У книзі розміщені історії осіб, репресованих за ознакою національності, викладені на тлі епохи 30-х років минулого сторіччя та архівно-слідчі справи яких зберігаються у Державному архіві області.

На телеканалі "Суспільне: Кропивницький" вийшли теле-, радіосюжети про роботу та проблемні питання Державного архіву Кіровоградської області; оцифрування документів в Державному архіві області; про тематичну добірку архівних документів та матеріалів до Дня Державного Прапора України; про підготовлену виставку в Державному архіві області, присвячену архітектору й геральдисту Віталію Кривенку.

У телепрограмі "Акценти дня" ТОВ "Телерадіокомпанія ТТV" вийшов сюжет про архівно-бібліотечний виставковий проєкт "Спадщина Євгена Маланюка", підготовлений Державним архівом Кіровоградської області та Кіровоградською обласною бібліотекою для юнацтва імені Євгена Маланюка до 125-річчя від дня народження видатного земляка Євгена Филімоновича Маланюка.

Державним архівом області була проведена оглядова екскурсія для працівників Катеринівської сільської ради Кропивницького району, присутніх ознайомлено зі складом і змістом архівних документів, наголошено на важливості забезпечення збереженості документів у воєнний час. Проведено онлайн тематичну зустріч із студентами факультету історії, бізнесу та права

Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка на тему: "Архівні джерела з історії української державності".

Працівники Державного архіву області взяли участь: у презентації унікального етнографічного календаря на 2022 рік від етнопроєкту "Баба Єлька", яка відбулася в комунальному закладі "Музей мистецтв Кіровоградської обласної ради"; заході Кіровоградського обласного краєзнавчого музею "Наші земляки у битві під Крутами", присвяченого 104-м роковинам бою біля станції Крути; чергових засіданнях історико-краєзнавчого дискусійного клубу "Кліо", присвячених історії Голокосту та діяльності армії Нестора Махна на території Єлисаветградського повіту; у засіданні круглого столу на тему "Тернистий шлях до Незалежності", яке відбулося у читальному залі обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Д.І. Чижевського.

Напередодні Дня Конституції України у Державному архіві області відбулася презентація випуску XVI видання, що продовжується, "Між Бугом і Дніпром. Науково-краєзнавчий вісник Центральної України" (видання засноване Кіровоградською обласною організацією Національної спілки краєзнавців України та Державним архівом Кіровоградської області).

До Дня Незалежності України було проведено презентацію віртуального тематичного путівника-екскурсу для користувачів Національного архівного фонду по фондах Державного архіву Кіровоградської області: "Архівні джерела з історії української державності".

З метою належного відзначення 90-х роковин Голодомору 1932 - 1933 років в Україні – геноциду Українського народу, Державним архівом Кіровоградської області спільно з кафедрою історії України та всесвітньої історії Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, а також з Кіровоградською обласною організацією Національної спілки краєзнавців України проведено ІХ регіональну науково-практичну конференцію "Радянські голодомори 20-30-х років ХХ століття в Центральній Україні".

У читальних залах Державного архіву області та архівних відділах міських рад працювало 159 користувачів, яким було видано 5996 справ.

Функціонує та постійно оновлюється вебсайт Державного архіву області. Протягом звітної періоду поповнювалися он-лайн рубрики "Кіровоградська область: сторінки історії у документах", "Пам'ятні та знаменні дати Другої світової війни 1939-1945 років", "Видатні особистості нашого краю".

З метою надання віддаленого доступу до інформації архівних документів, Державним архівом області проводиться оцифрування документів і оприлюднення на вебсайті архіву.

Рубрику вебсайту "Електронний архів. Фонди" доповнено оцифрованими фільтраційними справами на громадян Кіровоградщини, вивезених на примусові роботи до Німеччини та інших країн гітлерівської коаліції під час Другої світової війни (фонд "Управління служби національної безпеки України по Кіровоградській області", 4756 од.зб.), оцифрованими справами фонду особового походження "Рябков П.З. (1848-1927) – елисаветградський міський землемір, історик, археолог і громадський діяч" у кількості 620 од.зб.; рубрику

вебсайту "Електронний архів. Фонди. Фонди періоду до 1917 р." поповнено оцифрованими реєстрами нотаріуса Якубовського А.Ф, м.Олександрія Олександрійського повіту Херсонської губернії (7 од.зб.); рубрику "Електронний архів. Метрики Центральної України" доповнено оцифрованими справами 21 фонду (208 од.зб.).

Рубрику вебсайту "Електронний архів. Описи справ" поповнено оцифрованими описами припинених кримінальних справ Управління КДБ при РМ УРСР по Кіровоградській області (28 описів), оцифрованими описами справ радянського періоду 4786 фондів.

У рамках проєкту "Забезпечення збереженості документів та архівних фондів українських партнерських установ Мережі допомоги тим, хто пережив націонал-соціалістичні переслідування в Україні", Музеєм Берлін-Карлсхорст (Німеччина) Державному архіву області надано фінансову гуманітарну допомогу, яка використана на придбання мережевого сховища NAS Synology 1821+ та 8 дисків (10 ТБ), сканера. Це обладнання буде використано для перенесення наявних цифрових копій документів та прийому оцифрованих копій у рамках проєкту з FamilySearch International. Також придбано і встановлено 18 протипожежних сертифікованих дверей в архівосховищах та електрошитових, реставраційний папір.

Державним архівом області укладено договір (і розпочато роботу) з установою "Архіви Арользену – Міжнародний центр дослідження нацистських переслідувань" (м. Бад-Арользен, Німеччина), метою якого є реалізація спільного проєкту за темою: "Персональні матеріали полонених і переміщених осіб Другої Світової війни", що передбачає створення фонду користування на електронних носіях (оцифрування) на документи фонду № Р-6653 "Колекція листів радянських громадян Кіровоградської області, вивезених до Німеччини і країн Західної Європи в період Другої Світової війни 1941-1945 років".

Водночас, у роботі архівної галузі області існують недоліки та залишається невирішеним ряд питань.

Першочерговою проблемою для всіх архівних установ області залишається недостатність фінансування та кадрового забезпечення.

Штатна чисельність працівників Державного архіву області складає 39 одиниць, що становить лише 45 % від необхідної нормативної чисельності.

В умовах інтенсивної роботи з виконання запитів фізичних та юридичних осіб, опрацювання та прийому на постійне зберігання документів Національного архівного фонду така штатна чисельність не дозволяє оперативно опрацювати зазначені документи.

Штатна чисельність працівників архівних відділів районних військових адміністрацій станом на 01 жовтня 2022 року становить 18 одиниць, архівних відділів міських рад – 15 одиниць.

Лише 3 із 8 архівних відділів районних військових адміністрацій і міських рад мають статус юридичної особи (що становить 37,5% від їх загальної кількості).

У зв'язку з відсутністю коштів, існують суттєві проблеми щодо забезпечення збереженості документів Національного архівного фонду у

Державному архіві області, архівних відділах районних військових адміністрацій та міських рад.

Не має робочої кімнати головний спеціаліст архівного відділу Олександрійської районної військової адміністрації в смт Онуфріївка.

Простежується низький рівень забезпеченості архівних установ області протипожежною та охоронною сигналізаціями. Відсутні в них і системи автоматичного пожежогасіння.

Так, не встановлена охоронно-пожежна сигналізація на відокремленому робочому місці в смт Новоархангельськ архівного відділу Голованівської районної військової адміністрації, пожежна сигналізація – на відокремлених робочих місцях в м. Новомиргород архівного відділу Новоукраїнської районної військової адміністрації, смт Онуфріївка Олександрійської районної військової адміністрації, а також в архівному відділі Знам'янської міської ради.

Не функціонує охоронна сигналізація на відокремленому робочому місці в м. Світловодськ архівного відділу Олександрійської районної військової адміністрації та охоронно-пожежна – в архівному відділі Світловодської міської ради. Потребує заміни охоронно-пожежна сигналізація на відокремленому робочому місці в смт Олександрівка архівного відділу Кропивницької районної військової адміністрації.

Особливої уваги потребує стан справ у самому Державному архіві області.

Через тривалий термін експлуатації та обмеженість видатків на поточний ремонт, будівлі корпусів №1 та №2 Державного архіву області знаходяться у процесі постійних руйнувань і не відповідають сучасним вимогам з енергозбереження, а інженерні комунікації мають стовідсоткову зношеність, вичерпали свій ресурс.

На початку 2022 року ТОВ "Виробнича лабораторія Будстандарт" було проведено технічне обстеження будівлі корпусу №2 Державного архіву області. За висновками проведеного обстеження, будівля корпусу №2 класифікується як не придатна до нормальної експлуатації.

Через відсутність систем кондиціювання та вентиляції у приміщеннях архівосховищ встановився нерегульований клімат, режим зберігання документів має змінні кліматичні параметри повітря залежно від умов зовнішнього середовища, на стінах і стелі архівосховищ відбулась конденсація вологи та ураження їх плісневими грибами.

Потребують заміни системи пожежної сигналізації та автоматичного газового пожежогасіння у корпусі №1.

Відсутнє сучасне технічне обладнання для ремонту, реставрації, консервації документів та витратні матеріали для проведення таких робіт, що негативно позначається на фізичному стані документів, оскільки обсяги ремонту та реставрації документів не задовольняють існуючих потреб.
